

קרבן תודה

[פרשת ויקרא (שיחה 2) – נכתב ע"י הרב משה צוריאלי, מתוך ספרו "אוצרות התורה".
הבהרה. בהסכמת הרב, השיחה נערכה ע"י תלמידו, אך טרם הגיחה]

"ואם על תודה יקריבנו". (ויקרא ז, יב) – קרבן זה הוא מיוחד בחשיבותו. אמרו חז"ל: "כל הקרבנות בטלין לעתיד לבוא, חוץ מתודה". (מדרש ויק"ר טז, מדרש תהלים נו/ד). אמנם דרשו כך מפסוק בירמיהו (ובפירושו "יפה תואר" למדרש הביא מהפסוק "יקריבנו", לשון לעתיד לבוא) אבל עלינו לחפש הבנה פנימית. מה יש בקרבן זה שמעלתו כה נשגבה?

אנו כבר רגילים למצוא אצל מהר"ל הסברים מעמיקים. גם כאן כך. חז"ל שבחו מי שמשמח חתן וכלה (ברכות ו:). ואמרו – [1] שיזכה לתורה, [2] וכאילו בנה חורבה אחת מחורבות-ירושלים, [3] וכאילו הקריב קרבן תודה (הכל מאותו הפסוק בירמיהו לג,יא).

ואומר מהר"ל שהקשר בין העניינים הוא כי איש ואשה שונים מאד במהותם וזהו טבעי. כאשר יש שלום ביניהם שורה אור אלהי של שם "קה" (סוטה יז). שהוא חיבור ב' עולמות (מנחות כט:). אמנם ישנה בעיה התחלתית שגם החתן והכלה הם בראשית דרכם וטרם עברו פור הנסיון והמבחן, אם יתאימו זה לזה. כאשר מראים להם יחס של שמחה וחשיבות, ואומרים "מילי" של שבח בני הזוג (ברכות ו:), מסייעים להם באמונתם שאמנם "מקח טוב" בידם (כתובות יז). למרות הניגוד שביניהם, עליהם לחוש שהמשותף ביניהם רב מן המבדיל ביניהם. ועוד, שע"י הניגודים שביניהם יבנו זה את זה, תהיה להם תועלת מהניגודים ("העמק דבר" לבראשית ב, יח ב"הרחב דבר"). "עזר כנגדו" – העזר הוא ממה שהיא כנגדו.

[1] וכך הדבר בדברי תורה. "אין תורה נקנית אלא בחבורה" (תענית ז). תלמידים קטנים מחדדים את הגדולים ואין סכין מתחדדת אלא בירך חברתה. ולכן אמרו הלומד לבד נהיה טיפש (שם), כי רק כאשר האדם שומע את הדעה המנוגדת לשלו, הוא מחדד את הבנתו ומגיע לאמת.

[2] לענין 'קרבן תודה' – מקריבים אותו כאשר ה' עשה נס והציל את האדם ממות לחיים. וכאשר ה' משנה את הטבע ועושה נס, זה מורה שהוא אחד בעולמו ועושה כרצונו "ולכך יש להקריב חמץ ומצה" (=רק קרבן תודה יש בו לחמים משני הסוגים האלו) כלומר שראוי להקריב אליו ההפכים, במה שה' הוא אחד וכולל הכל, אפילו ב' הפכים... וזה שמשמח חתן וכלה, אשר הם זכר ונקבה, גם כן הם הפכים והש"י מאחד אותם, שהרי אות יי ב"איש" ואות ה' ב"אשה" לומר כי ה' (יה) מחבר אותם ודבר זה נחשב כמו הקרבת תודה, כי החמץ והמצה שהם הפכים, כאשר מקריבים אותם אל השי"ת מורה כי ה' הוא אחד". ("נתיבות עולם", גמ"ח פ"ד)

[3] כן בענין חורבות ירושלים – פירוד ושנאה הדדית הם שהביאו לחורבן ירושלים. אבל מהות של ירושלים היא "קרית מלך רב", ששם עלו שבטים "העיר שחברה לה יחדיו" (עיין חגיגה כו.). עליהם לראות באחדותם, הגוברת על הפרטנות של השבטים. כך המגדיל אהבת חתן וכלה זה לזו ומגביר אחדותם, יזכה לראות כך גם בבנין ירושלים, שנחרבה בהעדר תכונה זו.

ע"י דברי הסבר של מהר"ל, אולי נבין דרשה תמוהה של חז"ל: "כל הזובח את יצרו ומתודה עליו, מעלה עליו הכתוב כאילו כָּפְדוּ להקב"ה בשני עולמים עוה"ז ועוה"ב, דכתיב 'זובח תודה, קָבַדְנִי'. (תהלים נ) (סנהדרין מג: ודרשו כך מפני שכתוב "יכבדנני" בשני נוני"ם).

חוץ מהדרשה המילולית על 'תודה', האם יש כאן משקל פנימי?
והנה מהר"ל מבאר, שיצר-הרע יונק כוחו מהשניות, מן האמונה שיש עוד כח בעולם מבלעדי הקב"ה.
(י"תיבות עולם", עבודה, פ"יט). כאשר אדם זובח את יצרו, בזה הוא חוזר לאמונת היחוד, שה' אחד המאחד כל
ההפכים ושליט בכל. וזהו עצם משמעותו של קרבן תודה.

מה הוא הטעם שאין להקריב במנחות בבית המקדש שום חמץ?
כתב הנצי"ב ("העמק דבר" על ויקרא ב, יא) שהשארור הוא אמצעי אנושי להוסיף על הבריאה של הקב"ה ע"י
תחבולות אנוש. כמעט בכל הקרבנות אין חמץ, ללמדנו שהמתקרב אל ה' ראוי למעט בתחבולות אנוש. (ע"ע
דבריו על דברים טז, ג, ח). (ע"י שיחה שניה לפרשת נח, דברי מהר"י אברבנאל נגד חיי הכרך).

ובכל זאת מצאנו רק 2 קרבנות שבהם כן מצטרף קמח חמץ [אך אינם עולים ע"ג המזבח], והם:
[1] שני הלחם של חג שבועות (=מתן תורה), [2] קרבן תודה.

- על חמץ שבשני הלחם – מסביר הזוהר (ב, קפג:), שבזכות שהאדם הבריא את נשמתו ע"י קבלת
התורה, כבר אין לו סכנה מן "חמץ" ואפשר להביא קרבן אף ממנו. (השווה ירושלמי ר"ה ה/ח, שבכל שעירי המועדות
כתוב "שעיר לחטאת", פרט לחג שבועות, שכיון שקבלו עליהם עול תורה, אין כאן חטא).
- וענין החמץ שבקרבן תודה – נבין ע"י דברי מהר"ל ("י"תיבות עולם", גמ"ח פ"ד) שהניצול ממות בצורה נסיית,
בכך נכפה הרע ונודע לכל כי ה' הוא שליט יחיד בעולמו. (החייב של מי שניצול להביא קרבן תודה מבואר ברש"י על ויקרא
ז, יב, וכן ברש"י על זבחים דף ז).

וכדאי להביא כאן דברי מהר"ל מדוע חז"ל התבטאו "ארבעה צריכים להודות" (ברכות נד:), ולא קצרו לומר
"מי שהיה בסכנה וניצול"? אלא **שדוקא** ארבעה הללו נצטוו במצוה להודות. "מפני שהדברים שבאים על
האדם הם ארבעה":

- א. או מחמת שנכנס למדבר, נכנס למקום החוסר ושם אין מים ושאר צרכי האדם. (=האדם נע מול סכנתו).
- ב. או שנכנס לים ושם הגלים טורדים ובאים לשטוף אותו. (=הסכנה נעה מול האדם).
- ג. או חולי. (לא שיש לו חוסר, אלא בגלל ליקוי באיזון של כוחות גופו).
- ד. או בית סוהר. (שהוא נמסר בידי אדם אחר המציק לו).

וכאשר אנו נבחן כל הצרות שיש בעולם, הם מסווגים לפי ארבעה עקרונות הללו.

לכן, מהר"ל גוער במברכים "הגומלי" כאשר נזרקת על האדם אבן "וכמעט" פגעה בו, או "שכמעט" היה
בתאונת דרכים. כי האדם לא היה אז במצב של הסכנה עצמה כמו ארבעה הללו שצינו חז"ל, אלא
ש"כמעט" היה במצב של הסכנה, והרי על זה חז"ל לא תקנו! (וכן משמע לשון "סתם" של פסקו של השו"ע, או"ח רי"ט סוף ט')
והרי חז"ל למדו מפסוקים מפורשים. ואם כל "סתם" סכנה נכלל בדין זה של ברכת הגומל, למה הפסוקים
פרטו כל הארבעה הללו דוקא?

תוכן הקרבן של "תודה"

- כידוע, קרבן תודה הוא נכלל בסוג של "שלמים", ומקריבים בהמה. לא די בכבש (עד בן שנה), אלא חייב להיות אֵיל (מגיל שלוש עשרה חודש ואילך). אבל, היחודי שבקרבן תודה הם:
- שבנוסף על כך מביאים 40 לחמים. = 30 מהם היו מצה (ומוגשים בצורת: חלות, ריקיים, רבוכה), ו-10 היו חמץ.
  - אותם 10 לחמים של חמץ, היו **באותה מדה וכמות** כמו 30 לחם של מצה!.

מה היתה הכוונה בזאת?

[א] (ענין ה-40 לחמים, סוגיהם ומניינם) – מסביר רש"ר הירש (על שמות כט, ב וכן על ויקרא ז, יב) כי יש 3 דרגות של מזון (האדם – 1) או בעניות ודוחק, / 2) או בשפע רב ומעדנים, / 3) או מצב ביניים.

1. **ריקיים** היו לחמים דקים (= עוני).
2. כינוי "**מרבכת**" באה מלשון "מורכבת" (בשיכול האותיות). שעשו בה 3 דרכי הכנה: **חליטה** (בישול במים רותחים) ואח"כ **אפיה** ואח"כ **טיגון** (כל אופני ההנאה).
לא די בעונג ועידון זה, אלא גם כמות השמן שנסכו בקרבה היתה כפולה. שבמורככת שמו רביעית הלוג שמן, אבל בחלות וריקין שמו רק שמינית הלוג.
3. **אלא שהחלות נילושו עם השמן** (=מדה אמצעית). אבל ריקין נמשחו בשמן מבחוץ, אחרי שנגמר (ונשאר פנים הרקיק עדיין יבש, ובעוני).

מספר 'עשר' שהביאו מכל סוג (חלות, ריקין, רבוכה) בא ללמד על 'שלמות'.

[ב] לענין השני מה שהכמויות תאמו בין 10 לחמי החמץ ושלשים המצה. האדם שזה עכשיו ניצול ממות בא להתייצב מול ה' במקדש. **החמץ** מסמל את מעמדו בעולם (וכדברינו הנ"ל בשם הזוהר בענין שני הלחם, ומהר"ל בענין קרבן תודה). אבל מול ה' האדם מתבטא בלשון "**מצה**".
כן כתב רש"ר הירש – "באותה המדה שהוא מביא חמץ, באותה המדה עליו להביא מצה. בזה הוא מרחיק מעליו כל יהירות של עצמאות. האדם חש שהעצמאות שזכה בה שנית (שחיינו ניצולו) רק מגבירה את חובתו לעבוד את ה'. אולם הכרה זו של תלות בה' אין בה כדי לצמצם את אושרו, ואין בה כדי למעט את עושר חייו. היפוכו של דבר – רק היא נותנת ערך למעמדנו בעולם".

[ג] ולמה נותנים לכהן אחד מעשירית? (ארבעה חלות מתוך הארבעים)

מבאר רש"ר הירש כי 40 חלות מייצגות את אושרנו החיצוני, אבל אחת מכל קבוצה תנתן לכהן, בדומה לביכורים ולתרומה וחלה, לבטא שברכתנו בחיים באה לנו בזכות התורה, שהכהנים היו אמונים על הפצתה בעם. "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" (מלאכי ב, ז) וכן "כי יפלא ממך דבר בין דם לדם בין דין לדין... וקמת ועלית... ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט" (דברים יז, ח-ט). עד כאן מדברי רש"ר הירש.

כמה מרובים הלימודים שעלינו ללמוד מן הקרבת התודה!:

לא בחינם היא תשאר לנו גם אחרי שהתבטלו שאר הקרבנות, (מדרש ויק"ר ט, ז) ומבאר שם "יפה תואר" שקרבנות-ציבור נמשיך להביא, אלא מדובר הוא שְׁל יחיד יפסיק מלחטוא ולא יצטרך להביא עולה, וחטאת ואשם. רק כאשר ישים לב להצלותיו בנסים ממאורעות החיים הטבעיים, אז יתקרב לה'. כמובן אז יזבח את יצרו הרע, ויכבד את ה' בשני עולמות, היינו העולם הרוחני ואף העולם הגשמי.
הרי כאן שני אותיות נ' ("ייכבדני") שהם נ' שערי בינה.